

WADSTRÖM, JOHAN ADOLPH, BJÖRN

**Underrättelser om veneriska sjukdomens
botande til allmogens nytta utgifne af J.A.
Wadström ... Linköping, D.G. Björn, 1797.**

Linköping
1797

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök*: Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra*: Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

Ex. A

Sw. Samml
Med.
Derin.
(Bm)

1760-1827

Underrättelser

Om

Veneriska Sjukdomens Botande

Til

Allmogens Nyttå utgifne

Åf

J. A. WADSTRÖM,

Med. Doct. Åfessor och Provinc. Medicus i Nerike,
Ledam. af Kongl. Patriot. Sällskapet, m. m.

Lindöping, D. G. Björn, 1797.

Inledning.

Af flere wärdige Medborgare upmuntrad at lemna Swenska Allmogen kännedom om Veneriska Sjukans botande, utgifwes detta lilla arbete, med så mycken större tillfredsställelse, som jag hoppas därmed kunna tillkynda den lidande någon lättnad. Jag är likwäl försäkrad at ej undwika Gransfarens upmärksamhet öfwer den förut så ofta wäckte frågan: om det wore rådeligit at lemna granlaga Läkemedel uti menige mans händer. — Må det således tillåtas mig at sjelf så beswara den, och jag skal härwid ej afwika ifrån Sanning och dagelig erfarenhet.

När det är otwifwelaktigt at Veneriska Smittan uti de flästa Rikets Provincer tilltager; när fördomar, blyghel och fruktan för dryga kostnader affrätta Allmogen at i tid uprätta sjukdomen; när Herrar Läkare ofta tillåta menige man at efter skifteliga förordnanden nyttja mercurial-medel; när från lä-

zaretter och Curhus hemkommande personer med dyllika Medicamenter bota sina hemmarande wänner och anhörige; när dessa Läkemedel säljas til Allmogen på de flästa Apo-
thef; när tillämpningen icke är swårare än at den kan fattas med naturligt godt begrep; när efter Naturens ordning hwar och en äger rätt at utan twång söta sin hälsa, och flere utkomne Läkare-böcker ej äro för Bonden mer, än för någon annan sökudne at läsas och följafteligen Läkemedlen at efter dem användas; när det är påtageligt at qwacksalfware, som öfverswänma alla Landsorter, göra mindre skada, då de så en wiß ordning at sölja, än då samma medel utan urffilning användas; när allt detta, säger jag, är ofstridig sanning, så tyckes det wåra både billigt och nyttigt at förskaffa Allmogen all möjlig uplysning. Det är onöfeligt at urffilningen uti sednare tider i Bondeståndet mycket tiltagit och man har anledning at hoppas det själens förmögenheter hos detta agtningswärda

Stånd, genom et förbättrade upfostringsfåte,
 mer och mer skola odlas och i samma mån
 värden om egen och anhöriges hälsa tiltaga.
 — At hindra en sådan uplysning skulle wan-
 hedra vårt Tidewarf; och Swenske Läkare,
 altid lika ömme om sine Landsmans lif, lära
 säkert med nöje anse et arbete, som bidrager
 til folkmångdens bewarande. — Man skrifwer
 ej endast för det närwarande släktet; wi et
 snart infundande nytt århundrade lärer för-
 modeligen den nyttiga uplysningen sprida et
 allmänt ljus; måtte då, om icke förut, För-
 fattarens affigt winnas och han kännas för
 sina tänkesätt emot sin Fosterbygd!

Jag har uti mina förra underrättelser wissat, at den Venertiska Smittan af sig sjelf aldrig förgår, utan at den fastmera ökas, då man försummar deß tidiga botande; jag har äfwen förut beskrifwit de faror man underkas star sig, när man länge söker dölja denna sjukdom. En hwar, angelägen om sitt eget wäl lårer deraf finna hyru högst nödigt det är, at bota en sjukdom, som eljest lägger grunden till det olyckligaste lif. Den är mycket bedragen som tror, at han kan begagna sig af dessa underrättelser sedan sjukdomen hunnit inrota sig i kroppen. Jag har endast ämnat dem åt sådane sjuke, som nyligen blifwit smittade och jag förklarar offentligen, at den som länge dölgt sin sjukdom, ej kan hoppas at fullkomligen återwinna sin hälsa utan en skickelig Läkares biträde.

Man bör icke inbilla sig at denna Cur aflöper utan beswår, ej eller at Läkemedlen kunna utan skada osöfsligt brukas. All mö-

jelig warsamhet fordras om man will undwisa
 fa plågor och sjelfwa döden, ty samma olyckor
 för kunna genom misshuset tillsyndas, som
 af förgift. Således har man sett rödsot,
 håstigt durklopp, stark dregling, lamhet och
 flera olyckliga fölger af Mercurialmedels o-
 försigtiga bruk. — At anse sig botad, när al-
 la utwärtens teken til smitta förswunnit, är ås-
 wen ogrundadt; ty det händer nästan alltid,
 at det sker innom kortare tid, men däraf
 följer icke at Veneriska giffet är borta utur
 kroppen. Det gamla ordspråket gäller här:
 för mycket och för litet skadar. — Medelwä-
 gen är den säkraste, och den hålles om de
 sjuka noga följa min föreskrift. Skulle lik-
 wäl några oförmodade tillfälligheter tilstötta,
 som göra den sjuke willrådig, så bör han hwar-
 ken lita för mycket på eget begrep eller på
 dessa underrättelser, utan straxt rådfråga en
 försaren läkare, hwilken icke bör eller får up-
 täcka hwad honom ansötröts. — Den mycket
 ensaldige råder jag uprigtigt, at icke på egen

hand företaga någon Cur, utan bör han åtminstone anlita någon förståndig granne eller wän, som kan uttyda för honom hwad han sjelf icke begriper. Den som ej har lägenhet at hålla sig tjänlig mat under Curen, Stadas mer än han gagnas, om han det oagadt, söker bota sig. Det är i synnerhet de, som kunna fatta denna lilla Afhandling och hafwa nog tjänlig söda, som däraf kunna draa någon wärfelig nytta. Torde hända at Klofars re framdeles wänja sig at söta sådane sjuke, och då bör man hoppas at Allmogen af dem kan erhålla närmare uplysning.

Nu är första frågan: Om man straxt bör gripa til desse Läkemedel så snart man märker några af de känneteken som jag uti mina förra underrättelser upgifwit — Jag fruktar at man ibland lätt kan mistaga sig, emedan det varit omöjligt at så noga kunna åtskilja alla desse teken. Det är icke sagt, at alla qwinnor äro smittade, som hafwa så-

rade bröstsvårter; ej eller följer det at Stabb, råformar och bensår alltid utmärka Venerisk sjukdom. Det tillhörer hwar och en at wid sådane tilfällen dels undersöka den sjukas särut förda lefnad, huruvida den varit liderlig; dels andra omständigheter. Man bör således göra sig underrättad om flora och säkrare känneteken tillika finnas hos den sjuke; och är man då likväl osäker, så bör man förut wisa honom för Läkaren, på det man sedan må kunna använda Läkemedlen med desto större nytta. — Nästan altid bryter smittan ut hos Allmogen med sårnader inuti halsen, eller wid födflodelarne och gumpen; stundom är ansigtet, halsen utanpå, bröstet och knäveken fulla med större eller mindre sår; och det är i synnerhet då, som man kan vara tämmeligen säker, at sjukdomen är Venerisk. Dessa sår bör straxt börja Curen och ju förr de göra det, ju snarare går sjukdomen öfwer; ju längre de draga ut på tiden, desto

svårare och långsamare blifwer det at tilfriskna.

Om en eller flera äro smittade uti et hushåll, blifwa de öfriga ofta osäkre för en dold smitta, som längre fram kan bryta ut. Jag påstår just icke at dessa personer nödvändigt böra nyttja läkemedel, så länge de känna sig friska; men jag har så ofta sett at sådane efter någon tid insjuknat; så at det wore wäl, om något kunde brukas. Det förstår sig likwäl at mycket kortare tid behöfwes; dock böra icke läkemedlen misshbrukas, emedan där af kan följa skada, om man icke iagttager samma ordning i mat och dryck som de sjuka.

Sommartiden är tjänligast för dem som wola undergå Curen, medan lusten är varmast, då swettning och utdunstning hindrar quicksilwret, som är uti alla dessa medel, at göra dregling, hwilken ofta eljest plår tilstöta. När den sjukas tilstånd fordrar snar hjelp,

får man dock icke upstjuta til sommaren, utan straxt börja, hwad årestid det och wara må, förån sjukdomen hinner at taga för mycket öfverhanden. Det fordras likwäl all försigtighet om man wintren, hösten och wahren skal nyttja dessa botemedel. — När det så passat sig, är sommaren äfwen dersöre måst tjänlig, emedan Allmogon då med mindre fara kan förrätta sina utarbeten. Likwäl och som alla somrar icke äro lika warma, så bör man hålla sig innom hus de dagar som äro kalla, fugtiga och stormiga; emedan den jämna wärmen är så ganska nödwändig. Lika angeläget är det at icke kasta af sig kläderna då man är swettig, icke dricka något kallt, icke lägga sig på marken om än dagen är aldrig så warm; ej heller bör den sjuka förr gå ut morgonstunden än solen hunnit sprida tillräckelig wärma; och icke wara ute sedan hon gått ner. — Jag påminner den sjuke å nyo at lägga allt detta på minnet, ty han

får dyrt omgälla, om han går ifrån mina råd. Maj, Juni, Juli och Augusti månader äro till Curen måst tjäniliga; man bör likväl icke börja at wistas ute i fria luften förän midt i Maj och icke wara utur stugan så länge Curen warar, sedan halfwa Augusti är förbi, emedan luften då börjar blifwa mer och mer kylig och den minsta förkylning kan kosta honom lifwet. För at undwika all sådan fara, wore bäst at det hushåll, som skal undergå Curen, förser sig med någon pålitelig person som kan göra utflykter de kallare årstiderna och som tillika sköter de sjuka.

Will man blifwa fullkomligen frisk, så är lika angeläget at iagttaga den strängaste ordning i mat och dryck. Men jag fruktar at warningar här icke gälla, emedan Allmoggen är upfödd wid stark söda och har således den öfwerlygelsen at litet skada intet eller litet. Den må således icke på egen hand nytja Läkemedlen, som ej tilltror sig at kunna hålla riktig ordning.

All fet mat, såsom smör och fläsk; all hård och salt mat, såsom sill, speket, salt kött och ost; all wädergörande mat, såsom ärter, kåhl och rötter; alt surt, såsom ättika, surt dricka, sur mjölk och alla slags bär; all denna mat bör man sorgfälligt undfly. Däremot är det tillåtit at måtligt äta färsst kött; äfwen som följande mat är helsosam, nemligen: färsst kött-soppa som icke är för stark eller för fet och hälst kokad med gryn; all slags färsst grynsoppa, färsst fisk, gryngröt, wattengröt, söt mjölk, wälling och pannkaka som ej är flätig. All denna mat bör wara ganska litet saltad. — En förnuftig husbonde bör hafwa et wakande öga på hustru och barn, at de icke öfwerstrida denna matordning, ty sällan kunna deras otidiga begär styras. — Man bör desutom tillse, at stugan dageligen hålles ren med färsst granris, som bultas med ättika och strös på golfwet, för at därmed borttaga alla osunda ångor som samla sig från flere hufva och hwilka i alla afseenden äro högst skadeliga. Det

är ock så mycket angelägnare at hålla friskt
luft uti rummet, som de friskaste kunna falla
i spottning, om en enda af de sjuke börjar
dregla. Snygghet i ombyte af linne är ock,
så nödwändig.

Läkemedlen böra vara aspassade efter den
sjukas ålder och andra omständigheter. För
at göra detta nog begripeligt, wil jag för det
första beskrifwa huru fullväxt folk böra cu-
reras; för det andra, huru barn böra skötas
under Läkemedlens bruk, och för det tredje,
hvilka försigtighetsmått böra iagttagas med
hafwande hastrur och mycket åldriga människor.

* * *

En fullväxt person, antingen den är af
Man- eller Qwinnekönet, intager aldrärförst
om afton eller ock bitida om morgonen, et af
pulverne No 1, som hämtas från Apotheket.
— Gör det icke tillräckelig wärkan at rensa
lifwet två eller tre gånger inom 7 eller 8
timmar, så intages et till. — När det börjar

göra lifwet öppet, drickes tunn stråfilad grynsoppa eller blåstwasla. Dagen därpå emot aftonen badas den sjuka uti ljumt karbad. Det är då angeläget at afpassa värmen i watten; ty om det är för warmt, så kan han dåna; är det åter för kalle, så blir han förkyld. Således går man ej i badet förän watten är något mera affwalnadt än wanligt soorwatten. Den sjuke sitter i karet med watten til medjan och låter betäcka den öfriga kroppen, utom hufwudet, som bör wara fritt. Somlige tåla at sitta där längre, andra kortare tid; men ingen bör sitta så länge, at han blir matt. — På detta sätt badas hwar annan dag til dess man nyttejat 8 eller 9 bader. De som äro torra och magerlagde behöfwa flera bader än feta personer. — Sedan den sjuke badat ut, intages åter et pulwer No 1. Här märkes, at när den sjuke tager detta pulwer antingen det sker om afton eller morgon, får han icke äta derefter innom 7 eller 8 timmar.

— När man på detta sätt är beredd, börjas Curen i den ordning som nu skal beskrifvas.

Hvar morgon intages på fastande märke et enda af de små hwhita pillerna; receptet N:o 2. — Den som i stället för dessa piller, vill nyttja Mercurial-blandningen, receptet N:o 6, kan intaga af den en matsked morgon och afton uti silad grynsoppa, hwarefter småningom utdrickes et qwarter soppa eller kornvatten. — Hvilketdera läkemedlet som nyttjas, bör därmed fortfaras under hela Curen och aldeles icke det ena brukas ömsom med det andra. Båda slagen äro kraftiga; men jag har ofta funnit pillerna mera wärkande at döda det Veneriska giftet. Likwäl medger jag at de snarare befordra spottning, hwarfdöre et piller kan intagas endast hwarannan dag, om något teken til spottning skulle wisa sig. — Samma dag man börjar med desse piller, eller ock med Mercurial-blandningen, om den nyttjas, så begynner man äfwen med mörkning på följande sätt:

En strut af salswan, receptet No 3, delas i twenne lika delar och med den ena hälften ingnidnes högra fotleden samt högra smalbenet; och sedan det är gjort, insmörjes den wänstra fotleden och wänstra Smalbenet med den andre hälften af Salswan. Det är högst angeläget, at denna gnidning sker långsamt fram för elden och med litet salswa i sänder. Ju längre den kan arbetas in i skinnet, ju mera nytta har den sjuka där af; emedan quicksilwret, som är i salswan, genom et långsamt gnidande lättare insmyger sig i kroppen. Härtill åtgår inemot en timma och man bör icke sluta, förän huden börjar blifwa ganska torr och trög. — Sedan man således smort sig första gången, omlindar man de smorda ställen med linneklutar. Därefter uphör man med all smörkning den påföljande aftenen; men med intagningen fortfares dageligen, så länge inga teken til spottning wisa sig. — Nästa smörgning sker två qwällar efter den första smörgningen; då båda

Knåleberna och inre sidorne af halswa lären smörjas. När den sjuka åter uphört en aften, så smörjes på samma sätt båda händlederna och inre sidorne af båda halswa nedra armpiporna. Efter en aftons uppehåll smörjes bägge armliderna och inre sidan af halswa öfra armpiporna; sist, efter en dags förelöpp, smörjas både ljumskarne.

Då säges man hafwa smort et warf omkring. — På sådant sätt som jag nu beskifwit, fortsares hwarannan aften med smörkning och när man smort warfvet omkring, börjas åter med fotlederna. — Wisar sig teken til spottning, så uphörer man straxt både med intagning och smörkning. — Somlige återwinna fortare halsan igenom en måttelig dregling eller spottning; men det är så swårt, at sköta sig sjelf wid sådane tilfällen och man kan lätt göra sig skada, om dreglingen blifwer för häftig och man icke får rådfråga sig. — Jag låter gerna den sjuka ba-

Da en gång i weckan på en af de mellanda-
 gar, då ingen smörgning göres, för at öpn-
 na hudens dunströer och at astwätta salswan,
 hwartil twäl eller såplödder kan brukas. Da-
 geligen måste den sjuke utdricka en kanna el-
 ler mera om han förmår af tunn silad gryn-
 soppa, eller, ock kornwatten. Har han til-
 fälle at få quickrot, så kan en tjänlig och
 smakelig dryck tillagas, då därpå två nås war
 tages med lika mycket korn och kokas tillsam-
 mans uti tre stop watten til des fem halstop
 återstår. Detta silas och drickes som dage-
 lig dryck, upblandadt med fjerdedelten söt mjölk.
 — Man får under hela curen icke smaka öl
 eller brånwin, ty det kan ganska illa bekom-
 ma. Jag känner Allmogens smak, i synnerhet
 för det sistnämde; men jag förmodar ingen
 vara så wårdslös om sin egen hälsa, at han
 nyttjar det som är skadeligt och förbudt.

Den som i framtiden wil vara säker at
 ej återfå sjukdomens utbrott, bår fortfara med

desa botemedel minst 8, om icke 10 weckor. Då den ärfarnaste läkare ibland icke med wisshet kan dömma när det Veneriska gisfet är utrotadt, så är säkrare at hellre taga längre än kortare tid til curen.

Det är högst angeläget at igenkänna de teken som plåga förebåda dregling. Den sjuke bör noga lära dem, ty eljest kan han icke weta ordet af förän han ligger uti den häftigaste spottning. Man bör weta at jag med spottning och dregling menar det samma.

Teken til instundande dregling äro i allmänhet följande: Den sjuke börjar känna sig mer än wänligen matt och märket ibland hetta i kroppen med någon hufwudvärk. Tanderna begynna ömma, och tandköttet blifwer rödt, tillande eller ömt, och den sjuke wattenas i munnen. Därefter slå små hwita sår opp på tandköttet midt emot tredje oreltanden i öfra lästen; ibland wisa sig dessa sårna

ber under och på sidorna af tungan, samt långst bort i munnen emot ledgången. Sådane sår, som nu äro beskrisne, härröra icke af sjukdomen, utan af quicksilwret, hwilket alrid har benägenhet at draga sig till spottgångarne. Det händer oftast at en instundande dregling wisar sig först därtigenom, at den sjuke sår ondt wid at tugga bröd.

När något teken till spottning wisar sig, bör man straxt uphöra med all smörgning och intagning af mercurialmedel. At då hindra all spottning, nyttjas pulwret, receptet N:o 1. Skulle det onda i munnen ändå ökas, så badar den sjuka några dagar och ömsar linne och strumpor; hwarefter ömheten i munnen plår förwinna. — Somlige falla hastigt i spottning, andra äter tåla både mycken intagning och smörgning utan at därpå röras. Händer det at den sjuka kommer uti spottning, så bör munnen ofta sköljas med Enelag, els

ler kornvatten hvar uti man uplöst litet ho-
 ning. Jag har äfwen wid sådane tilfällen med
 fördel låtit de sjuke följa sig med salt watten,
 då får wisat sig på tandkötter och på tun-
 gan. — Så snart all dregling uphört, bör-
 jar man åter smörja och taga in som förut. —
 Den sjuke påminner sig då hwilka leder fist
 smordes och smörjer i samma ordning. Efter
 min tanka blir sällan någon råte botad, som
 icke under Curen hafst känning af något ondt
 i munnen. Det är då ett bewis på at quick-
 silvret icke är nog quickt wärkande i krop-
 pen. Därföre kan hos somlige, som tåla
 mycket, twenne strutar salswa inguivas hwar
 3:dje afton och uphöres med smörjningen så
 snart minsta anledning til de nämde spottnings-
 teken insinner sig. — Märkas några sårna-
 der på tandkötter eller tungan, så penslas de
 några gånger om dagen med penselsaften, Re-
 cepter N:o 4, hwarefter munnen följes med
 Enelagen. — Den som är stark Tobaksrö-

kare eller tuggar Tobak, bör dermed antingen aldeles uphöra eller göra det sparsamt, emedan spottning deraf lättare tillstöter.

Det händer ibland at den sjuke får häftig magplåga med durklopp, fastän han försigtigt nyttjat läkemedlen. Om så sker, bör han några dagar uphöra med all intagning och smörkning. Då nyttjas i stället så mycket som en lagom knivsudd Rabarberpulsver. — Fortfar likväl löst lif, så drickes getporsdryck som göres af 2 lod getporsblader, hvilka kokas uti et stop watten til deß tre qvarter återstå. Detta silas och utdrickes småningom på dagen. Hwar aften intages då tilika en strut af stoppande moser, receptet N:o 5, så länge magplågan enwisas. Ejunt bad minskar äfwen durkloppet; det bör således också nyttjas. Man får icke äta kött om magplåga märkes, ty den blifwer deraf häftigare.

* * *

Jag har nu beskrifwit det sätt at bota

Venerisk sjukdom, som jag i flere år med förmon för de fläste nyttjat. Jag wil äfven emtala et annat, som ofta gjort god verkan. Det består endast uti smörkning och det sker så länge til dess verkelig dregling deraf tillstötter. — Starkt folk som kan uthärda Spottcuren, blifwer häraf snart botadt; men jag råder den som wil göra det, at på alt möjligt sätt wara warsam; ty en för hastig påkommen spottning kan kasta den sjuke i lifsfara, eller förorsaka andra swåra plågor, såsom dju-pa sår på tungan med mycket mera. — Jag kan härwid ej nog önska, at alla Kloockare måtte lära sig at bota Veneriska sjukdomar, ty almogen behöfde då icke fara längre wäg för at söka Läkarens råd.

DregelCuren sker på följande sätt: Först öppnas ädren på armen och lagom blod tages, efter som den sjuke är mer eller mindre blodfull. Sedan badas i 16 eller 18 dagar hwartannan dag, och derefter intages pulfret No 1.

Sedan man således är beredd, smörjas fotlederne och halfwa smalbenen med en hel strut salfwa til hwardera foten. Derester uphöres med all smörgning til des 3 dygn äro förbigångne, då knälederna och inre sidan af halfwa låren åter smörjas med lika mycket salfwa som förra gången. När fem dygn gått förbi efter andra smörgningen, så smörjas handlederne och halfwa nedra armarne, äfwen med två strutar salfwa. Det händer måst at spottning insinner sig efter denna tredje smörgningen; men sker det icke, så fortsares efter två dygns förlopp med sjerde smörgningen på armliderna och halfwa öfra delen af armarne. Så snart den sjuke börjar dregla, uphöres med all vidare smörgning. Säkraft blifwer han botad om han på dygnet ej spottar mer än högst et halfstop; och så länge en sådan spottning råcker, et halfstop eller et quarter på dygnet, smörjes ingalunda änyo; men om all spottning stadnar af, så får man änyo smörja; då är likwäl säkrast, at icke taga mer än en half

strut salswa til hwar led, i synnerhet om den sjuke är matt och har förut mycket spottat. — För at wara säker huru mycket dageligen spottas, bör man dregla uti en skål eller annat kärl, som är asmått. I början och så länge dreglingen är häftig, synes alltid spotten seg, men blir alt tunnare, som den aftager. Den sjuke bör altid ligga på en sida på det spotten må kunna fritt flyta ut; ty om den nedswälges mycket, kan han få magplåga. — Så länge man spottar lagom, bör man icke ombyta linne eller lakan, ej eller bada; men om spottningen blifwer för häftig bör rent linne ömsas och den sjuke bada några dagar, då all dregling snart plår försvinna. Man måste dricka tilräckeligen hela dygnet igenom och altid ljumt kornwatten eller silad grönsoppa, samt skölja munnen flitigt förrän man äter eller dricker något. Rummet der den sjuke ligger bör wara lagom warmt, och han får icke titta ut i et kallt rum än mindre gå ut i fria lusten. — Till en så-

dan lindrig Spottcur åtgår en tid af tre veckor ifrån den första smörgningen, och 12 till 16 strutar salswa fordras dertil. — När den sjuka således genomgått dregelcuren, ömsar han rena strumpor, rent linne och lakan; badar sedan 5 eller 6 gånger, intager et Pulswer N:o 1, samt skrider med försigtighet tillbaka till sitt wänliga lefnadsfatt. — Så wäl under Curen som 14 dagar efter, måste man agta sig i det nogaste för all skabelig mat, och icke för hastigt efter curen gå ut i kall luft.

* * *

Den som utwärtas synes frisk, men fruktas för någon dold smitta, behöfwer aldeles icke nyttja några smörgningar, hwarken med eller utan spottning.

Det är tilräckeligt at han först badar några gånger, hwarefter Pulswet N:o 1 intages; och, sedan det rensat lifwet, tages morgon och afton en matsked af Mercurialblandningen N:o 6. Efter hwar intagning drickes småningom et quarter silad grynsoppa eller

fornvatten ; och dageligen drickes en kanna af samma slag. — Sällan komma några tecken til spottning, men skulle det hända, så uphöres med N:o 6, och Pulsvret N:o 1 intages. Man börjar åter med N:o 6 när all ömhet i munnen är borta. I mat och dryck iagttages samma ordning som om man wore sjuk. Är det sommar, så må man med försigtighet gå ut; men eljest icke. En gång i veckan intages pulsvret N:o 1, för at ränsa lifvet och afhålla spottning. Man fortsfar härmed i 3 veckor eller en månad för at wara så mycket säkrare.

Om någon är ganska nyligen och lindrigt smittad, så må han sommartiden äfwen betjena sig af denna lindriga cur; dock bör dermed fortsfaras i 8 eller 10 veckor. Det är bättre längre än kortare tid. — Märkas inga spottningstecken, så kan han taga två matskedar af Blandningen N:o 6 om morgon och en om afton. Will han för mera säkerhet smörja sig, så göres det två gånger i

veckan med en half strut saltwa til hwar led;
 öfwer det smorda stället lägges sedan han-
 tskinn.

* * *

Barn böra med mycken försigtighet nyt-
 tja Mercurial-medel; ty, ehuru de ofta tåla
 mycket nog utan at komma i spottning, bör
 man likwäl icke wåga några oförsigtiga för-
 sök på deras späda kroppar. Det är bättre
 at gå långsamt til wåga.

Skall et Barn blifwa aldeles friskt, i
 synnerhet om det varit födt med smitta, så
 fordras efter min tanka dertill en tid minst af
 tre månader, så framt man wil undwika es-
 laka följder. — Jag har ofta sedt at föräl-
 drar blifwit nödsakade at börja med ny cur,
 när de för hastigt uphört med läkemedlen. —
 Et barn som ligger wid modrens bröst, kan
 blifwa botadt, om modren undergår cur; men
 rådeligast är at man tillika gifwer barnet mor-
 gou och aften så mycket som en Tjésted eller
 dryg fingerbår af MercurialSirapen, receptet

N:o 7. — Kan modren för wårtband eller annan ordsak ej gifwa sit barn patt; så bör barnet badas några gånger, hwarefter man börjar at ingifwa en Thested morgon och afton af samma Sirap N:o 7. Tål barnet, at ingen dregling märkes, så kan man öka så mycket som til två Thestedar morgon och afton. Hwar tredje eller sjerde afton smörjas lederna på samma sätt som fullvärt folk, med salswan; men icke med mera än en knapp sjerdedel af struten. Man ser noga til at ingen dregling må komma; men hånder det, så uphöres strax och då badas några gånger. Blifwer barnet förstoppadt, så köpes Rabarbersirap och ingifwes.

Om Veneriska Smittan wisar sig hos Barn af 3 eller 4 års ålder, så bör det först bada flera gånger; sedan rensas lifwet med en sjerdedel af Pulfret N:o 1. Derester ingifwes morgon och afton en liten half matsked af Mercurialblandningen, receptet N:o 8, som är något starkare, än N:o 7. Denna

blandning tages uti en half eller hel Thekopp fränsilad grynsoppa eller söt mjölk. Hwarannan eller tredje afton, alt efter som barnet tål, smörjas lederna med en fjerdedels strut eller litet drygare af salswan. Man bör dageligen se barnet i munnen, om spottningstecken wisa sig, och om det händer, så uphöres med alt til dess alla tecknen äro borta och barnet badas en eller flera gånger efter behof. Twänne gånger i weckan astwättas de smorda ställen med såplödder.

Barn om 7 eller 8 år tåla mera; de badas först, intaga sedan et halst Pulfwer N:o 1. Derester gifwes hwarannan morgon et Piller N:o 2, och hwar tredje afton smörjas lederna med en liten half strut salswa. Synes intet som sörebådar spottning, så kan för ätta års barn, salswan hwar smörgning, ökas något drygare än en half strut, men med all försigtighet. Genom wanan och en flitig upmärksamhet blir man sluteligen i stånd at göra bättre tillämpning, än den kan befriswas.

Barn om tio eller tolf år stötas ungefärligen på samma sätt: dock kunna smörngin-
garne göras på dem hvarannan aften med
en half strut salswa eller något mera om de
tåla. Åro barn sexton eller hjetton år, så
böra de cureras lika med fullväxt folk. —
Sällan finnes någon Socken nu för tiden,
där icke en eller flera träffas, som undergått
Cur på något Lazarett eller Curhus; och det
är bäst at en sådan, som sett huru det går
til, stöter barnen.

* * *

En hafwande hustru, som blifwit smit-
tab, framföder säkert et smittadt barn, ehuru
det i förstone kan synas friskt. — På det so-
stret således icke må taga någon stada genom
tids utdrägt, bör modren wara angelägen at
bli botad, medan hon än bär det i sin qwed.
Men finner hon sig smittad de wäpnne sista
månaderne, så är säkrast, så wida hon icke är
under läkarens wård, at låta barnsängen gå
förbi och ej börja med Curen, förän hon
blifwit Ryrktagen och hämtat krafter.

Mycket äldersstegne människor, tåla icke någon wäldsam Cur, i synnerhet, om de äro frastlösa. Det är således bäst at anförtro dem uti Läkarens händer, eller ock ganska war- samt gå til wåga med deras utmerglade kroppar.

Angeläget är det at både wådra alla säng- och gångkläder, sedan et hushåll un- bergått Cur, och at röka dem med swafwel; ty eljest kunna de lätt gifwa ny smitta. — Kan man ifrån början af Curen afslägga alla förut brukade kläder och icke nyttja dem förän de blifwit wäl renade, så är det så mycket nöd- wändigare.

* * *

Uti mina förra underrättelser, 29 sidan, har jag med så ord talat om dröppel. Som den är mera sällsynt bland Allmogen, tror jag det wara mindre nödigt at däremot här up- gifwa något botningsfätt; utan bör den, som finner sig beswärad af denna plåga, söta sig efter de särskilda underrättelser, hwilka til allmänhetens tjänst snart söla från trycket ut- gifwas. Emedlertid är angeläget at märka, at alla mercurial-medel äro i denna sjukdom aldeles otjänliga och fast mera skadande än gagnande.

* * *

Recepterne hwilka finnas på sista blas

det, äro så ställda, at Läkemedlen efter dem kunna hämtas från Apotheket, alt efter som man behöfwer dem. För at undwika all wilslerwalla med affkrifter, hwilka sällan blifwa liska, är det bäst at den som skal nyttja botemedlen, Plockar denna lilla Bok til Apotheket och beställer dem dereser. Pulfrerne N:o 1 äro ser til antalet; Salswan ligger i 24 strutar; Moset är afdelt i fyra delar; alla de öfrige Läkemedlen äro icke afdelte. Salswan bör altid förwaras i kallt rum, ty eljest skiljer sig quicksilfret isfrån istret och den sjuke har deraf ingen nytta. Man ser äfwen til at piller-
ne ej stå i fugtigt rum, ty då möglas de.

Om flera i et hushåll äro sjuka och lång wäg är til staden, så tages dubbel satts af salswan, pulfret och stoppande moset.

Mercurialblandningarne N:o 7 och N:o 8 böra altid stå i kallt rum, och wäl omröras hwar gång de brukas, så at intet minsta svart synes på botten; ty det är quicksilfret som är upplöst, hwilket af sin tyngd skiljer sig och bör således omblandas. Bäst är at hemta en satts i sänder på det Läkemedlen ej må skämmas.

Recepter.

N:o 1

Rec. Rad, Jalappæ rec, pulv. Drachm, dimid.

Nitri depur, grana octo
Misce fiat pulvis, Dispens. Sexies Detur,
Signetur afförande pulver.

N:o 2

Rec. Hydrarg, dulc. Drachmam unam
Micæ Panis tritic, q. S. ut fiant
Pilulæ pond, grani unius, Dentur ad
Vitrum, Signentur Mercurial, Piller.

N:o 3

Rec. Unguent. Hydrarg. Uncias tres
Div. in vigint, quatuor p. æ, Detur
Signetur, Mercurial-Salwa.

N:o 4

Rec, Syrup, Antisept. Ph. Paup, Uncias tres
Detur; Signetur Penselsaft.

N:o 5

Rec, Electuar e Scordio Drachm, duas
Dispens: Sexies Detur, Signet, stoppan

de nos.

N:o 6

Rec. Mixturæ Mercurial, Ph. Paup.
Libr. un.

Det. Signet, Mercurial-blandning.

N:o 7

Rec. Syrup. Hydrarg. Unc. Sex

Det. Signet: Mercurial-Sirop.

N:o 8

Rec. Syrup. Hydrarg. Unc. Sex

Mixturæ Mercurial, Ph. Paup. Unc.
bin,

m; Det. Signet, Mercurial-blandning.

Rättelse:

Uti några Exemplar:

Sid. 16, sista raden står: smörgning,

läs: smörgning.

www.books2ebooks.eu